

Cultuurforum

Cultuurbeleid in perspectief

2020

Atelier Eco-cultuur

Frie De Greef (voorzitter), Guy Gypens (ondervoorzitter),
Wim Bogaert (secretaris)

Patrick Auwerx, Marc Boonen, Vicky Demeyere, Joke Flour, Jos Pauwels, Eva Peeters,
Jeroen Peeters, Johan Penson, Tineke Van Engeland, Jef Van Eyck, Piet Van Loocke,
Tony Van Nuffelen, Dirk Verbist, Kristien Vermeersch, Steven Warmenbol, Nikol Wellens,
Jan Wyckaert (leden)

Lien Verwaeren (waarnemer kabinet Schauvliege) en Filip Libin (projectleider)

Brussel, 10 mei 2010

Inhoudstafel

TOEKOMSTVISIE	- 3 -
Inleiding	- 3 -
Van ‘eco-cultuur’ naar ‘transitie naar rechtvaardige duurzaamheid’ en de rol van cultuur.....	- 3 -
Cultuur als motor voor transitie	- 4 -
Opdrachten voor de culturele sector	- 4 -
DOORBRAKEN	- 6 -
Doorbraak 1 In 2020 is en werkt de culturele sector C02-bewust en draagt ze dat C02-bewustzijn met overtuiging uit	- 7 -
Doorbraak 2 In 2020 is uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende subsectoren binnen de brede culturele sector de basis voor culturele acties en activiteiten rond transitie naar rechtvaardige duurzaamheid.....	- 9 -
Doorbraak 3 In 2020 zijn structurele verbindingen met andere sectoren een feit in de vorm van performante transversale netwerken.....	- 10 -
GLOSSARIUM	- 11 -
BRONNENLIJST.....	- 11 -

Toekomstvisie

Inleiding

Dat minister Schauvliege in haar beleidsnota Cultuur 2009-2014 een strategische doelstelling opnam onder de titel eco-cultuur was verrassend. Natuurlijk had één en ander te maken met de combinatie van beleidsdomeinen binnen haar portefeuille (behalve cultuur ook nog leefmilieu en natuur), maar deze introductie van ecologische bekommernissen in het Vlaamse cultuurbeleid creëerde niettemin een momentum.

Het betekende o.a. dat in het atelier eco-cultuur voor het eerst een selectie van vertegenwoordigers uit de brede cultuursector zich bogen over een mogelijke beleidsvisie rond cultuur en ecologie. Het betekende ook dat dit atelier van een zo goed als wit blad begon. Dat wil niet zeggen dat er in de culturele sector geen ervaring aanwezig is in het werken rond ecologische thema's, maar deze projecten kaderen (nog) niet binnen een coherent beleid. De variëteit binnen de bestaande initiatieven maakte meteen duidelijk dat het noodzakelijk was om het begrip eco-cultuur een brede invulling te geven. De ecologische crisis waar de meeste initiatieven aan refereren, koppelen we in deze nota aan de noodzakelijke transitie naar een meer duurzame en rechtvaardige manier van leven. De nota wil een pleidooi zijn voor het erkennen van de rol die cultuur en de culturele sector kunnen en moeten spelen binnen deze transitie naar rechtvaardige duurzaamheid en het belang van een cultuurbeleid dat die rol versterkt, stimuleert en ontwikkelt.

Van 'eco-cultuur' naar 'transitie naar rechtvaardige duurzaamheid' en de rol van cultuur

Ecologie betekent letterlijk de wetenschap (logos) van het huis (oikos), onze habitat: de wetenschap die het samenspel tussen organismen (planten, dieren, mensen) en hun leefomgeving behandelt. Door de ecologische crisis leeft meer dan ooit het besef dat de draagkracht van de aarde eindig is. Erkenning van de ecologische grenzen moet dan ook het uitgangspunt zijn om na te denken over een duurzame invulling van het 'goede leven', vandaag en morgen.

In onze leefomgeving zijn het natuurlijke milieu en het sociaal-maatschappelijke weefsel onlosmakelijk met elkaar verbonden. Duurzaamheid gaat daarom over het creëren en behouden van een leefbare en rechtvaardige samenleving. Werken aan duurzaamheid reikt dus verder dan werken aan een evenwichtig ecosysteem, het omvat ook sociale rechtvaardigheid.

Om deze transitie naar een duurzame samenleving mogelijk te maken speelt cultuur een cruciale rol: zowel het individuele handelen als de systemische onderbouw van onze samenleving ontleen hun betekenis aan verbeelding, een gedeelde horizon en gemeenschappelijk waarde kader.

Onze Westerse cultuur bepleit al eeuwen een fundamenteel onderscheid tussen mens en natuur. Wij mensen zijn de 'uitzonderlijke organismen' omdat wij denken ons eigen lot te kunnen sturen. Dat wordt door de ecologische crisis echter fundamenteel in vraag gesteld. We staan dus voor een periode waarin we onze grenzen moeten erkennen, en van daaruit de inbedding van wat wij tot ónze natuur hebben gemaakt (cultuur) in 'dé natuur' (ecologie) moeten herzien.

De socio-ecologische crisis roept veel vragen op en creëert, vooral bij jongeren, een gevoel van onzekerheid. Cultuur draagt ertoe bij om met die onzekerheid te leren omgaan en mensen te laten nadenken over de toekomst. Mensen betrekken bij het denkwerk over hoe we willen samenleven, over hoe we ons willen verhouden tot onze omgeving, over wat we een ecologisch burgerschap zouden kunnen noemen, en dat denkwerk vertalen in concrete acties, is een opdracht waarin de culturele sector een essentiële rol te vervullen heeft.

De mondiale samenleving is een feit. Hoeveel globalisering we precies kunnen verwerken, blijft vooralsnog onduidelijk maar de wederzijdse afhankelijkheid op wereldschaal is niet meer weg te denken. De ecologische crisis is een wereldwijde crisis van het leefmilieu en creëert nog meer mondiale sociale onrechtvaardigheid dan er al was. De uitdaging is dan ook enorm. Om 9 miljard mensen een waardevol bestaan te geven zullen we onze sociale, morele en culturele kaders moeten wijzigen. Duurzaamheid en respect voor de draagkracht van de aarde zullen impliciet of expliciet deel moeten uitmaken van alle facetten van onze samenleving. Een doorgedreven transitieproces waarin iedereen meebouwt aan een nieuw, duurzaam lokaal-globaal samenlevingsmodel is essentieel en de

ontwikkeling van een ecologisch burgerschap is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Dat ecologisch burgerschap is een actief burgerschap (iedereen kansen geven om zich te engageren), een meervoudig burgerschap (met een lokaal en globaal bewustzijn) en een sociaal-rechtvaardig burgerschap. De culturele sector heeft een enorm potentieel om een bijdrage te leveren aan deze transitie en aan het ontwikkelen van dat ecologisch burgerschap. Het is haar morele plicht om dat potentieel in te zetten.

Cultuur als motor voor transitie

We maken een onderscheid tussen cultuur en de culturele sector. Cultuur is een historisch gegroeid geheel van waarden en normen dat onze maatschappij schraagt. Cultuur creëert een imaginair kader waarin gebeurtenissen en handelingen als betekenisvol kunnen worden ervaren. Fundamentele wijzigingen (transitie) in een samenleving, in de manier van denken en leven vragen meer dan een rationele aanpak, ze dienen ook te worden belichaamd en ingebed, ze moeten letterlijk een plek krijgen. Een veranderingsproces kan maar slagen indien zoveel mogelijk mensen betrokken worden bij het proces.

Om transitie naar een duurzame samenleving mogelijk te maken streven we niet enkel naar verandering van de individuele levensstijl, maar willen we ook aanzetten tot nieuwe praktijken in onderzoek, onderwijs, economie en politieke besluitvorming. De vele subsectoren waaruit de culturele sector is samengesteld (kunsten, erfgoed, lokaal cultuurbeleid, amateurkunsten en sociaal-cultureel werk voor volwassenen) creëren een brede basis en een sterke omkadering om deze ambitie met enig recht van spreken te formuleren.

De culturele sector ziet de evolutie naar een duurzame samenleving als dé uitdaging voor 2020. De sector zal haar kracht inzetten om de civiele maatschappij én de beleidsmakers te betrekken bij het uitdenken en vorm geven van die toekomst. Wij situeren de acties van de culturele sector in drie ruimtes: drie manieren dus om bij te dragen aan de transitie naar een duurzame samenleving. Die ruimtes kunnen niet los van elkaar gezien worden. Culturele activiteiten verbinden steeds in mindere of meerdere mate aspecten uit de drie ruimtes met elkaar. De cultuursector kan eerst en vooral bijdragen aan het 'publiek maken' van de socio-ecologische uitdaging (publiek-dialogische ruimte). Daarnaast kan ze het procesmatige en 'lerende' karakter van de noodzakelijke verandering implementeren (leer- en ervaringsruimte). Tot slot is de culturele sector in staat om de noodzakelijke verbeelding en creativiteit binnen te brengen in alle lagen van de veranderingsprocessen en 'nieuwe verhalen te creëren' (ruimte voor verbeelding).

Opdrachten voor de culturele sector

Publiek-dialogische ruimte

Duurzame ontwikkeling is geen vast omlijnd begrip waarover consensus bestaat. Er zijn voor- en tegenstanders. Bovendien is het begrip duurzame ontwikkeling zelf een na te streven principe dat telkens opnieuw in de aanwezige context geplaatst moet worden. Willen we een transitie naar rechtvaardige duurzaamheid reëel maken dan zal een sterke en permanente publieke dialoog noodzakelijk zijn. De culturele sector heeft de rol en de mogelijkheid om nieuwe publieke, dialogische ruimtes te creëren. Binnen deze dialogische ruimtes kunnen nieuwe verbindingen tussen burgers en nieuwe verbindingen tussen burgers en het beleid gecreëerd worden.

De culturele sector heeft een groot mobiliserend potentieel, bereikt veel mensen en haalt zijn kracht uit de betrokkenheid van die mensen. Een sector waarin 'ontmoeten' centraal staat, is bij uitstek geschikt om de publieke dialoog te intensifiëren, discussies aan te wakkeren en mensen aan te sporen om hun stem te laten horen en zo verandering op gang te brengen. In de culturele sector hebben o.a. de bewegingen voor sociaal-cultureel werk hierin een expliciete opdracht. Gerichte campagnes en (collectieve) acties geven het publiek een stem.

Dat alle bevolkingsgroepen hun levenswijzen, noden en belangen kunnen laten vertegenwoordigen in de publieke ruimte is een zorg die hoog op de agenda van de culturele sector moet staan. Alleen op die manier wordt een draagvlak gecreëerd om de omslag van maatschappelijke structuren mogelijk te maken.

We leven in een gefragmenteerde en extreem opgedeelde samenleving (schotten tussen sectoren, tussen regio's, ...). De enige overgebleven verbindende krachten van betekenis schijnen de wetten van de vrije markt te zijn. Dat deze wetten niet meteen een garantie op rechtvaardige duurzaamheid

genereren wordt steeds duidelijker. Er is dan ook dringend nood aan andere verbindingen die een evenwicht tussen de sociale, economische en ecologische agenda's ambiëren. Door de publieke ruimte voor dit debat te benutten kan cultuur bruggen slaan tussen verschillende sectoren en geografische grenzen doen vervagen.

In de publieke ruimte heeft cultuur als producerende sector ook een voorbeeldfunctie. De sector moet zelf op verschillende terreinen een duurzaam beleid voeren. Op vlak van programmering, organisatie, omkadering, personeelsbeleid, infrastructuur, productie, mobiliteit, ... moet de sector baanbrekende keuzes maken. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet ook in de culturele sector een duidelijke keuze zijn. Werken aan duurzaamheid houdt consequente keuzes in.

Leer- en ervaringsruimte

Om dialoog in de publieke ruimte zinvol te maken moeten de deelnemers over zoveel mogelijk en zo relevant mogelijke kennis beschikken. De kennis die vandaag in de eerste plaats circuleert en stilaan 'ingeburgerd' geraakt is de eerstelijnskennis over de ecologische crisis: de natuurkundige kennis. Dat deze kennis slechts fragmentarisch tot actie leidt is ondertussen duidelijk. De noodzakelijke kennis moet uitgebreid worden met dieperliggende kennis over de grondoorzaken (waar faalt ons systeem), over mogelijke strategieën voor verandering, en over mogelijke alternatieven (een andere wereld kunnen/durven denken).

Om tot deze 'diepere' en complexe vorm van kennis te komen is het noodzakelijk om alternatieve en inspirerende leerruimtes te creëren. Onze traditie van individueel leren en kennis opdoen moet worden aangevuld met processen van sociaal en collectief leren: samen ervaringen opdoen, experimenteren met alternatieven en kennis delen. De cultuursector met al zijn ervaring inzake leerprocessen (technieken uit het vormingswerk, samenlevingsopbouw, sociaal-artistieke praktijk, ...) kan zonder twijfel een fundamentele bijdrage leveren aan het creëren van deze gemeenschappelijke leer- en ervaringsruimtes en aan het ontwikkelen van concrete handelingsperspectieven waardoor een meer duurzame levensstijl aantrekkelijk wordt. Speciale aandacht gaat hierbij ook naar de betrokkenheid van bijzondere doelgroepen met het oog op vergroten van weerbaarheid in de context van transitie naar een duurzame samenleving.

Deze leerruimtes kunnen zowel in een lokale als bovenlokale context worden gecreëerd. Lokale, gemeenschapsvormende initiatieven, dichtbij de leefwereld van mensen maken verandering concreet, aantrekkelijk en haalbaar. Bovenlokale initiatieven creëren een groter globaal bewustzijn en rechtvaardigheidsperspectief.

Ruimte voor verbeelding

De culturele sector is bij uitstek een creatieve ruimte waarin de hoger beschreven maatschappelijke verandering kan worden verbeeld. Om tot verandering te komen zijn verbeelding, inspiratie en creativiteit belangrijke sleutels. Vanuit welke visie op de wereld, de mens en het leven willen we een veerkrachtige maatschappij ontwikkelen? Kunst en cultuur zijn domeinen voor reflectie over zulke grote vragen in relatie tot duurzaamheid.

Ruimte voor verbeelding betekent: een gedeelde horizon die betekenis verleent aan menselijke activiteiten, die het bedenken en uitproberen van nieuwe ideeën, levensstijlen en handelingsperspectieven begeleidt. Maar voor kunstenaars betekent verbeelding ook: vrijheid claimen en experimenteren, plaats inruimen voor kritiek en provocatie, heterogeniteit omarmen en het onmogelijke willen. Tegenover de verbeelding en inbedding van duurzaamheid in het dagelijks leven van velen staat dus ook zoiets als een laboratorium van de verbeelding, en daarin speelt de kunst een voortrekkersrol.

Creatief nadenken over de ordening van de samenleving vraagt om een vrijruimte die we kennen als autonome kunst. Die laat toe om relatief onafhankelijk van de heersende waarden en normen te experimenteren met de betekenissen, beelden en verhalen waar een maatschappij van leeft en er de mogelijkheden en grenzen van te verkennen. Over een aantal thema's die we met ecologie en duurzaamheid (het landschap, mobiliteit, verspilling,...) associëren wordt er fundamentele reflectie ontwikkeld binnen de kunsten.

Artistieke urgentie wordt ingegeven door de complexiteit en door kritische reflectie, wars van het economisch ingegeven efficiëntiedenken. In de discussie over transitie naar een duurzame samenleving staan hoogdringendheid en efficiëntie vaak op gespannen voet met de verbeeldingsruimte. Een creatief proces kan echter verrassende alternatieven doen ontstaan.

Verbeelding lijkt a priori verbonden met de kunstensector maar geldt in se voor alle culturele sectoren. De verbeeldingsruimte mag dus niet verwaarloosd worden.

Doorbraken

Zoals in de inleiding reeds werd gesteld is het op zich al een doorbraak dat minister Schouville het thema ecologie in haar cultuurbeleid binnenbracht. Het atelier wil het belang van deze eerste aanzet onderstrepen en pleit voor een spoedige en fundamentele verdere ontwikkeling ervan in toekomstige beleidsnota's en -brieven.

In de algemene visietekst houdt het atelier eco-cultuur een sterk pleidooi voor de erkenning van de rol van cultuur en van de culturele sector als motor voor transitie naar een duurzame samenleving. We pleiten ervoor om deze rol als een bouwsteen voor het toekomstig cultuurbeleid te beschouwen.

Het formuleren van de onderstaande doorbraken was geen eenvoudige opdracht. Eerst en vooral was er het witte blad waarvan eerder al sprake. Er moet ongeveer met alles nog een begin gemaakt worden als we het hebben over een beleid rond cultuur en ecologie of cultuur en transitie naar rechtvaardige duurzaamheid. Daarnaast is er de heterogeniteit van de culturele sector. Doorbraken formuleren die voor alle subsectoren relevant waren, bleek niet evident.

Uiteindelijk zijn we tot drie doorbraken gekomen die zich situeren op drie niveaus: de culturele organisatie (micro), de culturele sector (meso) en de transversale netwerken (macro). We pretenderen met deze doorbraken niet volledig te zijn. Ze moeten bekeken worden in het licht van en als aanvulling bij de visietekst.

Doorbraak 1

In 2020 is en werkt de culturele sector CO2-bewust en draagt ze dat CO2-bewustzijn met overtuiging uit

Gewenste situatie

We willen met het formuleren van deze doorbraak het duurzaamheidsdebat zeker niet reduceren tot een CO2-kwestie. Maar als concrete kapstok om een brede waaier van activiteiten en acties aan op te hangen is hij onzes inziens zeer geschikt.

Deze doorbraak houdt in dat culturele organisaties en individuele actoren er naar streven hun eigen activiteiten CO2-neutraal te maken en dat er een publieke dialoog aan gekoppeld wordt. Het bewust maken van keuzes in het licht van duurzaamheid vormt in deze doorbraak de kern.

Acties

Actie 1: In eigen huis - audit/kennis/actie

De culturele sector installeert een performante en efficiënte manier om duurzaamheidsaudits uit te voeren. Deze audits hebben betrekking op de infrastructuur, de activiteiten, de mobiliteit van artiesten, personeel en publiek, de financieringssystemen, de catering, het materialengebruik, de arbeidsvoorwaarden, enz.

De culturele sector installeert een efficiënt systeem van kennisontwikkeling en kennisdeling rond duurzaamheidskwesties. Een groot deel van deze kennis komt overeen met ervaringen in andere sectoren. Voor specifieke kwesties zoals mobiliteit, bepaalde infrastructuurkwesties, e.a. is de nood aan het ontwikkelen van mogelijke alternatieven erg groot.

Op basis van de audits en de aanwezige kennis worden concrete actieplannen opgesteld om de duurzaamheidscoëfficiënt van elke organisatie op te krikken. We kiezen bewust niet voor duurzaamheidslabels maar voor actieplannen die mits opvolging een grotere dynamiek creëren.

CO2-bewust werken zal vragen om een voortdurende afweging van te maken keuzes, teneinde de eigen kerntaken te verduurzamen in de mate van het mogelijke. Dat afwegen betekent een permanente dialoog over de eigen werking, zowel binnen de eigen organisatie als met de buitenwereld (actie 2).

Actie 2: Het verduurzamen van de eigen praktijk publiek maken

Het is belangrijk om de inspanningen voor een duurzamere praktijk ook te delen met het publiek. Eerst en vooral omdat het publiek deel uitmaakt van die praktijk en dus zelf betrokken partij is (o.a. mobiliteit). Maar ook omdat bepaalde beslissingen niet meteen als vanzelfsprekend zullen ervaren worden en niet noodzakelijk aan de verwachtingen van het publiek zullen beantwoorden. Tevens kan de sector met gemaakte keuzes een voorbeeldrol spelen.

Actie 3: Overheidsinstrumentarium ontwikkelen m.b.t. infrastructuur

Nogal wat maatregelen om de culturele praktijk te verduurzamen zijn onlosmakelijk verbonden met de overheid. We denken hierbij in de eerste plaats aan het verduurzamen van de culturele infrastructuur. Concreet stellen we voor dat het FOCI voor alle door haar gefinancierde investeringen in culturele infrastructuur duidelijke richtlijnen opstelt m.b.t. duurzaamheid. We bepleiten gelijkaardige richtlijnen vanuit andere beleidsniveaus m.b.t. de culturele infrastructuur binnen hun actieradius.

Niet alle culturele infrastructuur is eigendom van één of andere overheid of wordt door zo'n overheid mee gefinancierd. Nogal wat culturele infrastructuur is eigendom van dikwijls financieel armlastige privé-organisaties. Om deze organisaties ook toe te laten de nodige investeringen te doen bepleiten we een actief beleid inzake nieuwe, alternatieve financieringssystemen.

Actie 4: Organisaties die, naast het verduurzamen van hun eigen praktijk, ook via andere, inhoudelijke initiatieven werken aan bewustmaking in de civiele maatschappij worden als good practices extra in de verf gezet en ondersteund.

Initiatieven binnen de culturele sector die:

- de noodzaak tot verandering publiek maken
- het publieke debat stimuleren
- mensen mobiliseren en tot actie aanzetten
- een rechtvaardige, duurzame toekomst verbeelden

dragen bij tot de realisatie van deze doorbraak en krijgen stimulansen van de overheid.

Doorbraak 2

In 2020 is uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende subsectoren binnen de brede culturele sector de basis voor culturele acties en activiteiten rond transitie naar rechtvaardige duurzaamheid

Gewenste situatie

Activiteiten rond rechtvaardige duurzaamheid vereisen kennis en ervaring in de drie beschreven ruimtes. Deze kennis zit in grote mate verspreid over de subsectoren. We hebben er bijvoorbeeld alle belang bij dat de ervaring met verbeeldingsexperimenten in de kunstensector verbonden geraakt met de leerpraktijken in het vormingswerk.

Naast kennisdeling werkt deze doorbraak ook in de publieke ruimte van de culturele sector. Initiatieven die samen ontwikkeld worden hebben een grotere draagkracht, acties die samen opgezet worden een grotere impact.

Acties

Actie 1: Het installeren van een permanent sectorieel overlegorgaan inzake transitie naar rechtvaardige duurzaamheid.

Het werk binnen het atelier eco-cultuur maakte duidelijk dat een dergelijk breed sectorieel overleg rond duurzaamheid verrijkend en noodzakelijk is. Het voortzetten van een dergelijk overleg binnen een permanente overlegstructuur is om vele redenen wenselijk. De visieontwikkeling staat nog in zijn kinderschoenen en moet verder gezet worden. Het delen van de aanwezige kennis en ervaring binnen de subsectoren is slechts oppervlakkig kunnen gebeuren. Het ontwikkelen van gezamenlijke acties moet nog beginnen.

We willen geen uitspraak doen over de vorm of structuur van zo'n sectorieel overleg. We stellen voor dat het atelier eco-cultuur de opdracht krijgt om dit overleg op korte termijn op te starten. Aan de overheid wordt gevraagd om van bij de start dit overleg o.m. logistiek te ondersteunen (bv. secretariaat en werkingsmiddelen)

Actie 2: De culturele sector zet transitie naar rechtvaardige duurzaamheid op de agenda van haar eigen bestaande overlegstructuren.

Organisaties binnen de culturele sector participeren aan heel wat overlegstructuren op verschillende niveau's. De sector zal nagaan op welke agenda's rechtvaardige duurzaamheid een (belangrijke) plaats moet krijgen. Mogelijke overlegstructuren: werkgeversfederaties, belangenbehartigers, steunpunten, ...

Doorbraak 3

In 2020 zijn structurele verbindingen met andere sectoren (wetenschappelijke sector, economische sector, ...) een feit in de vorm van performante transversale netwerken.

Gewenste situatie

Om in 2020 ecologisch burgerschap een echte kans te geven, zijn verbindingen tussen traditioneel gescheiden sectoren als cultuur, wetenschappen, economie, e.a. essentieel. Deze transversale netwerken zijn een noodzakelijke voorwaarde om cultuur haar rol als motor voor transitie te laten spelen.

Wil de publieke, lerende en verbeeldende kracht van de culturele sector echt iets gaan betekenen dan zullen al deze ruimtes moeten opgeladen worden met kennis en ervaring uit andere sectoren. Diversiteit is onze enige kans op daadwerkelijke verandering. Deze doorbraak wijst erop dat, willen we de transitie naar een rechtvaardige duurzame samenleving een kans geven, we ons systeem moeten herdenken. De leden van het atelier eco-cultuur vinden dit een belangrijke kerngedachte.

Acties

Actie 1: Op beleidsniveau is een homogene groep rond duurzaamheid actief.

Op beleidsniveau is domeinoverschrijdend werken rond duurzaamheid essentieel. Deze homogene groep moet ruimte en budget creëren voor experimenten. We denken hierbij aan het idee achter de proeftuinen binnen het participatiedecreet. Werken via bestaande decreten en regelgeving moet hierbij mogelijk zijn om snel tot experimenten te komen en financiering mogelijk te maken. Mogelijks moeten hiertoe grenzen tussen regelgevingen doorbroken worden. Zo kunnen lokale en bovenlokale initiatieven die verschillende actoren verbinden meer kans op slagen hebben.

Actie 2: De culturele sector neemt deel aan bestaande en nieuwe transitie-arena's.

Het transitiedenken rond duurzaamheid krijgt onder meer vertaling in transitie-arena's die ontstaan op lokaal of bovenlokaal vlak of die vertrekken vanuit een bepaalde invalshoek of behoefte. De culturele sector engageert zich om een actieve bijdrage te leveren aan bestaande en nieuwe transitie-arena's en kan er op die manier toe bijdragen dat het facet 'cultuur' een belangrijke invalshoek wordt en blijft in de transitie naar een rechtvaardige en duurzame samenleving.

Glossarium

Rechtvaardige duurzaamheid: Dit begrip geeft weer dat duurzame ontwikkeling zowel sociaal-rechtvaardig als ecologisch duurzaam moet zijn.

Transitie: Dit is een grondig, maatschappelijk veranderingsproces van een oud naar een nieuw evenwicht, waarbij veranderingen optreden op het niveau van structuren (institutionele opbouw, macht), cultuur en werkwijzen (routines, regels, gedrag). Een transitie is het resultaat van de interactie tussen technologische, economische, ecologische en culturele ontwikkelingen. (bron: Terra Reversa. De transitie naar rechtvaardige duurzaamheid. Peter Tom Jones en Vicky De Meyere)

Transitie-arena: In de transitie-arena brengt men vernieuwingsgezinde koplopers én mensen met invloed bij elkaar. Men confronteert heel bewust de verschillende opvattingen over een ernstig probleem en de mogelijke oplossingsrichtingen. Na de confrontatie komt men tot een gedeelde probleemanalyse die de basis vormt voor duurzaamheidsvisies of Leitbilder. (bron: Terra Reversa. De transitie naar rechtvaardige duurzaamheid. Peter Tom Jones en Vicky De Meyere)

Cultuur: Cultuur is het fundament van ons maatschappijmodel. Cultuur draagt betekenis en zingeving. Het is een historisch gegroeid geheel van waarden en normen. Cultuur gaat over onze fundamenteën, over emotie, over verwerking van gebeurtenissen.

Cultuursector: Onder de cultuursector verstaan we de gedeceeteerde subsectoren: de sector van de kunsten, het erfgoed, de instellingen voor lokaal cultuurbeleid, het sociaal-cultureel werk voor volwassenen (verenigingen, bewegingen en vormingsinstellingen).

Bewegingen: 'Bewegingen' behoren tot de subsector van het sociaal cultureel werk voor volwassenen. Bewegingen zijn organisaties die gespecialiseerd zijn in één of meer thema's. Zij organiseren activiteiten op het vlak van sensibilisatie, educatie en sociale actie met het oog op maatschappelijke verandering. Bewegingen willen mensen 'in beweging' brengen rond een hele waaier van thema's: mobiliteit, actief burgerschap, vrede, geld, armoedebestrijding,... Momenteel zijn er zo'n 30 bewegingen actief in Vlaanderen.

Bronnenlijst

Dirk Holemans, Ecologie en burgerschap: pleidooi voor een nieuwe levensstijl, (tweede druk), Argus/Pelckmans, Antwerpen, 2003.

Oikos, 2010/1 nr.52: 'Voorbij individuele gedragsverandering: een pleidooi voor een herpolitiserings van milieuactie', Anneleen Kenis

Peter Tom Jones en Vicky De Meyere, Terra Reversa. Transitie naar rechtvaardige duurzaamheid, Epo, 2009.